

БОЛЬШАЯ О. В., кандидат економічних наук, старший викладач

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ринок праці у системі національної економіки є важливою складовою. Унаслідок розпочатої війни на території України відбулись значні трансформації у функціонуванні національного та регіональних ринків праці. Воєнний стан та ведення бойових дій в Україні спричинили повне чи часткове припинення діяльності частини підприємств, спостерігаються проблеми в організації роботи логістики та бізнесу, що супроводжується зниженням споживчого попиту. Через зменшення пропозиції для зайнятості та міграційних процесів ситуація у сфері зайнятості і доходів населення погіршилася. Попит на працю значно перевищує її пропозицію.

Складна ситуація, що склалась у сфері зайнятості України і значний вплив працездатного населення з ринку праці відбувається з різних причин. Це, насамперед, міграційні процеси як у середині, так і за межами України, перехід значної частини людей на службу до лав Збройних сил України, сил територіальної оборони, волонтерських організацій. З огляду на це, зростає потреба в максимально раціональному використанні робочої сили та забезпеченні сприятливого рівня адаптивності працездатного населення до змін на ринку праці, а це потребує виважених державних рішень.

Воєнні дії змусили близько 27 % населення залишити своє постійне місце проживання, зокрема 36 % населення віком 18–24 роки та 34 % віком 25–34 роки. Через обмеження можливостей зайнятості та у зв'язку зі зміною місця проживання погіршилася ситуація у сфері зайнятості й доходів зайнятого населення. У березні 2022 р. 38 % опитаних не мали роботи, 57 % респондентів були працевлаштовані, з них 45 % мали роботу

і працювали, решта не працювали при збереженні робочого місця. Простовідсоткове і більше залучення персоналу порівняно з довоєнним періодом повідомили лише 17 % підприємств, 19 % підприємств до роботи залучали близько 10 % персоналу [1].

Дослідження групи Рейтинг надало такі показники: станом на 19 березня серед українців, які мали роботу до війни, понад половину (53 %) не працювали, 22 % працювали у звичному режимі, 21 % – віддалено або частково, 2 % – знайшли собі нову роботу. Зважаючи на складнощі, що негативно позначаються на добробуті працездатного населення та членів їхніх сімей, економічне становище внаслідок війни не змінилося лише у 18 % громадян, у 52 % – значно погіршилося, у 28 % – швидше погіршилося [2].

Для підтримки українського бізнесу та працездатного населення у воєнний період керівництвом держави вжито важливих заходів, зокрема ухвалено: постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання оплати праці працівників державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, в умовах воєнного стану» від 07.03.2022 р. № 221, Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2136-ІХ; постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні» від 20.03.2022 р. № 331. Прийняття цього закону та постанов значно сприяє забезпеченню роботою максимальної кількості громадян у регіонах, де не ведуться активні бойові дії та надають можливість для створення нових секторальних і географічних векторів працевлаштування в Україні. У цих регіонах працює практично все: виробництво, продажі, сфера послуг, за

останні 3–4 тижні триває поновлення економічної діяльності там, де це можливо, після первинної адаптації до шоків [1].

Порівняно і з 4 кварталом 2021 року та з початком бойових дій зміни на ринку праці динамічні і ситуація кардинально змінилася. У минулому році топ-5 вакансій міг не змінюватися протягом кварталу, зараз же ситуація змінюється щомісяця, щотижня. І яким буде цей топ-5 у червні чи навіть наприкінці травня – спрогнозувати дуже важко. Ситуацію, яка складається з вакансіями, диктує нам ситуація на фронті. Ці місяці війни український бізнес знаходиться у процесі адаптації до нових умов, збитки національна економіка несе великі, частина компаній припинила своє існування. Пожвавлюючі процеси, що розпочинаються на ринку праці проходять незначними темпами. Унаслідок війни розмір заробітних плат українців дещо зменшився, деякі категорії фахівців втратили роботу, а деякі професії стали малозатребуваними. Компанії були змушені релокуватися у безпечні регіони, тому змінилася структура ринку праці в розрізі регіонів за рахунок чого попит на працю перевищує пропозицію праці [3].

Підвищення рівня зайнятості та економічного відновлення країни у воєнний час можливе при забезпеченні мобільності робочої сили, яка забезпечує здатність до зміни функцій у виробництві матеріальних і нематеріальних благ, забезпечує професійно-кваліфікаційне зростання та освоєння нових професій для категорії безробітних громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ринок праці України в умовах воєнного стану: деякі аналітичні оцінки. Національний інститут стратегічних досліджень. URL : <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/rynok-pratsi-ukrayiny-v-umovakh-voennoho-stanu-deyaki-analitychni-otsinky>
2. Шосте загальнонаціональне опитування: адаптація українців до умов війни. 19 березня 2022 р. URL : <https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg>
3. Далібук Ю. Експерт проаналізував ринок праці в Україні. URL : <http://businessua.com/robota/77256ekspert-proanalizuvav-rinok-praci-v-ukraini.html>